

Okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin görüş ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*

Lütfü İLGAR**
Şengül İLGAR***
Nihat TOPAÇ****

Özet

Kitap okumak her insan için önemli olmanın yanında, özellikle yeni kuşakların eğitiminde söz sahibi olacak öğretmen adayları için daha da önemlidir. Yaygın kanaat, ülkemizdeki okuma alışkanlığının çok düşük olduğu yönündedir. Bu çalışmada, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören 383 okul öncesi öğretmen adayının kitap okuma alışkanlığına ilişkin görüş ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bunun için araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler, SPSS programı ile “t testi”, “ANOVA” ve “Scheffe Testi” gibi istatistiksel yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Okul öncesi öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre kitap okuma alışkanlığında, kızların lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Mezun oldukları liseye göre kitap okuma alışkanlığında, Anadolu/Fen Lisesi ve Düz Lise mezunları arasında, Anadolu/Fen Lisesi mezunlarının lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Okul öncesi öğretmeni adaylarının annelerinin çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, otoriter ve demokrat olanlar arasında, demokrat olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin babalarının çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Okul öncesi öğretmeni adaylarının ekonomik durumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, ekonomik durumu orta olanlar ile yüksek olanlar arasında, yüksek olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, okuma, kitap okuma alışkanlığı

*Bu çalışmanın ilk hali, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi’nce düzenlenen 21. Eğitim Bilimleri Kongresi’nde (12-14 Eylül 2012) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi A.B.D., lutfulgar@hotmail.com

***Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi A.B.D., sengulilgar@hotmail.com

****Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi A.B.D., nihattopac@hotmail.com

Investigating of pre-school teacher candidates' opinions and attitudes on the reading habits in terms of several variables

Abstract

Reading books is a significant gain for every human being. It is even more important for the teacher candidates who will have a say in the education of new generation. It is commonly believed that the rate of reading habit in our country is significantly low. This study aims at determining and identifying the opinions and attitudes of 383 pre-school teacher candidates studying at Marmara University Atatürk Education Faculty & Uludag University Faculty of Education and Bulent Ecevit University Eregli Faculty of Education in the Primary Education Preschool Education Programs with regard to different variables. To serve for this aim, "Personal Information Form" -prepared by the researchers- and "Reading Habit Attitudes Scale" developed by Gömleksiz in 2004 were used. The data collected in the study were analyzed by using statistical methods such as "t-test" with an SPSS program, "ANOVA" and "Scheffe Test". The analyses show a significant relationship in favor of the females on the pre-school teachers' reading habit. In accordance with the habit of reading books in the school they graduated, among the Anatolian/Science High School and State Schools, the data revealed a significant relationship on the side of the Anatolian/Science High School graduates. Regarding the general attitudes that the mothers of the preschool teachers have toward raising children in the habit of reading; democratic families, among the authoritarian and the democratic ones, were significantly designated. However, there was found no significant correlation regarding the attitude of the fathers of candidate teachers on raising children in the habit of reading. When the pre-school teachers' reading habits is considered according to their economic situation, there occurred a significant correlation on the side of those with high economic situation when compared to the ones with moderate economic situation.

Keywords: Pre-school teacher, reading, the habit of reading books.

Giriş

Günümüzde bilgi kaynağına ulaşmanın yol, yöntem ve araçları oldukça fazladır. Bu araçlardan biri de okunması ve okutulması için büyük çabalarla hazırlanan kitaplardır. Kitaplar; yazarlarının birikimlerini, gerçeklikleri, kendi gerçeklerini veya kurgularını paylaştıkları önemli bilgi kaynakları olma özelliğini korumaktadırlar. Kitap okuma, bireye yaşamı boyunca katkıda bulunan önemli bir eylemdir. Okuma alışkanlığı okul öncesi dönemden itibaren kazandırılması gerekli olan en önemli alışkanlıkların başında gelmektedir. Öğretmenler öğrenci ve velilerin gözünde örnek bireylerdir. Öğretmenler ve özellikle de ilk öğretmenler öğrencilerine her alanda önemli birer modeldirler ve çocuklarda okuma isteği oluşturmada önemli bir etkiye sahiptirler.

Günümüzde okuma; ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkileşime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci (Akyol, 2007a, s. 1) bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama süreci (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, ty, s. 41), yazının anlamlı ses haline

dönüşmesi (Demirel ve Şahinel, 2006, s. 81), gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlamı kavrama çabasıdan oluşan karmaşık bir etkinlik (Cemiloğlu, 2001, s. 244), okuyucu ve yazar arasında uygun bir ortamda gerçekleşen görüş alışverişi (Akyol, 2007, s. 15) vb. gibi çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır.

Bilgi birikiminin hızlı bir şekilde arttığı, bilim ve teknolojinin insan hayatında sürekli değişimleri zorunlu kıldığı dünyada, yaşam boyu öğrenmenin de önemi bir kat daha artmaktadır. Bireyin yaşam boyu öğrenebilme becerisi kazanabilmesi için okuma alışkanlığına sahip olması gerekmektedir (Bozpolat, 2010). Özellikle içinde bulunduğumuz bilgi çağında, çocuk ve gençlere okuma alışkanlığının kazandırılması kritik bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Saracaloğlu ve Aslantürk, 2010). Okuma, öğrenmede ve bilişsel açıdan gelişim göstermede yararlanılabilecek en temel kaynaklardan biridir (Ülper ve Çeliktürk, 2013).

Okuma alışkanlığı ülkelerin gelişmişliğine bağlı olan kültürel bir beceridir (Mete, 2012). İnsan toplumu ilk olarak sözlü ifade yardımı ile kendisini biçimlendirmiş ve tarihsel süreçte çok geç okuryazar olmuştur (Ong, 2002, s. 2). Okuma geleneğinin millet hayatında oluşumu, sözlü ve yazılı kültürün tarihi süreç içindeki gelişimine ve o millet için kazandığı anlama bağlıdır. Okuma kültürü tarihten gelen bir alışkanlığın yansımalarını taşıırken bir nesilden diğer nesile, yaşanan sosyal ve teknolojik gelişmeler neticesinde, değişiklik gösterebilmektedir. Özellikle günümüzde yaşanan baş döndürücü buluşlar nesiller arası anlayış farklılığını her alanda olduğu gibi okuma alanında da etkilemektedir (Yılmaz, 2009).

Öğrenme büyük ölçüde okumaya dayanır (Cemiloğlu, 2001, s. 244). Okuma, hem farklı eğitim seviyeleri hem de onlar arasındaki farklılıklarda bir bağlantı kurmanın yoludur (Ivanov, 2009, s. 33). İnsana ait temel özelliklerden biri olan okuma sihirli bir süreçtir (Akyol, 2006, s. 29). İyi okumayı ve farklı amaçlarla okumayı öğrenme devamlılığı olan canlı bir süreçtir. Çocuğun okuduğu her bir sayfa ona okuma becerisi edinme fırsatı verir (Wiener, 1996, s. 7). Okuma, insanın yeni kelimeler öğrenerek, anlayışlar kazanarak, hayaller oluşturarak, yaratıcılığını geliştirerek ufku genişletir ve derinleştirir (Akyol, 2006, s. 29).

Bir toplumdaki okuma alışkanlığı düzeyi bilginin toplumsallaşma dolayısıyla bilgi-toplum ilişkisi düzeyini gösteren önemli bir ölçüttür. Çünkü okuma bilgi edinmenin temel yoludur (Yılmaz, 2002). Okuma alışkanlığı bireysel ve toplumsal gelişme ölçütleri arasında yer almaktadır (Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009). Ulusal anlamda bakıldığında yetişkin insanların okuma oranlarındaki aşırı düşüş yakın kültürel bir krizi göstermektedir (Ivanov, 2009, s. 33). Okuma, bireysel bir etkinlik olmaktan çok toplumla da ilgilidir. Uygur toplumlarda okumak ilerlemenin bir gereği olarak ele alınırken, gelişmemiş toplumlarda okumayan bir kuşak tehlikesi söz konusudur (Demirel ve Şahinel, 2006, s. 82). Eğitimin temel görevi zihni geliştirip biçimlendirmektir. Zihni biçimlendirmek için sorgulama, zihinsel karışıklıklarla baş edebilme, global fikirlerle kendi fikirlerini karşılaştırma gibi zihinsel becerileri geliştirmeye gerek vardır (Elder ve Paul, 2010, s. 185).

Okuma alışkanlığı yaşam boyu öğrenmenin temelidir. Bireyin yaşam boyu öğrenen bir kişi olabilmesi için okuma eylemini kendinde ömür boyu düzenli olarak yaşatması gerekmektedir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008). İnsanın doğasında yer alan merak duygusu, onu sürekli

araştırmaya ve keşfetmeye yöneltmiştir. Kişinin etrafındaki olayları keşfetmesinde ve eski bilgilerine yeni bilgiler katmasında okuma her zaman önemli bir yer tutmuştur. İçerisinde yaşanan çağa ayak uydurmada da okuma vazgeçilmez bir araç durumundadır. Çünkü okuma öğrenmenin temelini teşkil etmektedir (Yılmaz ve Benli, 2010).

İnsanoğlu yazının var olduğu günden beri okumaktadır, okuyarak bilgilerini çoğaltmakta, yenilemektedir; edindiği bilgi, izlenim ve tecrübelerini yazıya aktararak bir başka insanın okuma zevkine sunmaktadır. Okumak, bir başkasının okuyucuya gönderdiği mesajı anlamak, oldukça önemlidir. Öyle ki çocukların okumayı söktüğü dönemlerde okuma bayramları yapılmaktadır (Kuş ve Türkyılmaz, 2010). Kişisel gelişim açısından da okuma önemlidir. Çünkü okuma duygusal ve ruhsal ihtiyaçları gidermeye katkı sağlar (Akyol, 2007a, s. 2). Okuma, insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan önemli bir etkidir. Tüm toplumlar bireylerini okur hale getirme sorunu üzerinde önemle durmaktadır. İnsanları gerçek anlamda özgür kılan okuma, kişiyi bilgisizlik ve yanlış inançlardan korur (Demirel ve Şahinel, 2006, s. 82). Okuma; zihnin gelişimine en büyük katkıyı sağlayan bir öğrenme alanıdır. Okuma sürecinde yazılar; zihinsel kavramlara çevrilmekte, anlamlandırılmakta ve beyinde yapılandırılmaktadır (Keskinkılıç ve Keskinkılıç, 2007, s. 152). Okuma beyinde gerçekleşen, anlam kurmaya dayalı karmaşık bir düşünme sürecidir. Bu süreçte muhakeme etme, problem çözme, hayal etme gibi öğeler yer almaktadır (Akyol, 2007a, s. 3). Okuma; görme, algılama, seslendirme, anlama, beyinde yapılandırma gibi ses ve beyin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreçtir (Keskinkılıç ve Keskinkılıç, 2007, s. 152).

Öğrenme ve öğretme sürecinin vazgeçilmez aracı olan kitapların işlevselliğinin devam ettirilebilmesi ancak çocuklara ve gençlere okuma alışkanlığı kazandırmakla mümkündür. Toplumların gelişmişlik düzeyi kitap okuma alışkanlığı ile ölçülmektedir. Bu nedenle eğitimin temel amaçlarından birisi de bireyde okuma alışkanlığını geliştirmektir (Susar Kırmızı, 2012). İnsanlar kitabı eğlenmek, boş zamanlarını değerlendirmek, bilgi edinmek gibi farklı amaçları yerine getirmek için okumaktadır (Argan, Argan ve Kurulgan, 2008). Kitap okuma, çocukluk yıllarından itibaren geliştirilmesi gereken bir alışkanlıktır. Farklı deneyimler kazanmak, yaşamı anlamlı kılmak, düşünme becerisini geliştirmek ve daha pek çok kişisel kazanımlara ulaşmak için kitap okumak gerekmektedir. Okuyan insanın ufku genişler, yeni fikirler üretir, ürettiği fikirleri paylaşır (Susar Kırmızı, 2012). Bilginin yazı ile nakledilmeye başlanması, insan gelişiminin en önemli noktasını oluşturmuştur (Ungan, 2008). Toplumsal gelişme için bilgi tüketimini artırmanın ve yenilikleri takip etmenin en sağlıklı yolu toplumu oluşturan fertlere düzenli ve sürekli okuma alışkanlığı kazandırmaktır (Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008).

Okumak düşünmeyi, yorum yapmayı beraberinde getirmiştir. Bilgi toplumları, bilgiye en kısa yoldan okuma yolu ile ulaşmaktadır. Okuma, kişinin kendini yenilemesi, sınırlarını zorlaması, evrenselliğe ulaşması için vermiş olduğu basit ama ulvi bir mücadeledir (Ungan, 2008). Kitap okuma ile ilgili önemli noktalardan biri de ister klasik anlamda kâğıt ve türevi maddelerden, isterse e-kitap vb. dijital ortamlarda üretilen kitaptan ürünlerden olsun yapılan okumanın eleştirel olmasıdır. Çifçi (2006)'ye göre eleştirel okuma, bireylerin okuduklarını, okuma yoluyla öğrendiklerini kendi bilgi ve birikim süzgeçlerinden geçirerek daha iyiyi, daha güzeli, daha

doğruyu bulma çabaları; okuduklarından elde ettikleriyle daha iyi, daha güzel, daha doğru zihin ürünleri ortaya koyma faaliyetleridir.

Okumanın gelişimi ve teknolojinin etkileri

İçinde yaşadığımız çağı, üretilen bilginin alıcısına birkaç saniyede ulaşabildiği “dijital çağ”, bu çağda dünyaya gelen kuşağı ise “dijital kuşak” olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Dijital teknoloji hızlı bir şekilde hayatın her alanında yerini almaktadır. Konuya kitap okuma çerçevesinden baktığımızda dijital kitapların ve e-kitap okuyucu cihazların (bu cihazlar yoluyla metni sesli olarak da dinlemek mümkündür) giderek yaygınlaşıyor olduğu görülmektedir. Artık bir kütüphane dolusu kitabı yanımızda taşımamızın ve kısa zamanda aradığımız bilgiyi kitabın içinde bulmanın oldukça kolaylaştığı söylenebilir.

Okuma, yazının bulunuşundan bu yana yazılı sembolleri seslendirme ve anlamlandırma süreci olarak değerlendirilmiştir. Ancak 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan ekonomik, teknolojik ve sosyal gelişmeler, okuma kavramına yeni boyutlar kazandırmıştır (MEB, 2012, s. 4). Okuryazarlık kavramı geleneksel anlamının dışında farklı bağlamlarda bilgi okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, internet okuryazarlığı gibi çok sayıda farklı ortam ve araçlarla birlikte ele alınmış, bu okuryazarlıklar kimi zaman aynı anlamda birbirinin yerine, kimi zaman da farklı kavramları temsil edecek şekilde kullanılmıştır (Karaman, 2010). E-okuma, elektronik metinlerden yapılan okumadır. Elektronik metinlerde yazılı, görsel (durağan ve hareketli) ve işitsel içerik bir arada sunulabilir (MEB, 2012, s. 6). Günümüzde yaşanan ekonomik, teknolojik ve sosyal gelişmelere paralel olarak dijital metinler oldukça yaygınlaşmakta ve basılı metin yerine dijital metinlerden okuma daha fazla tercih edilir duruma gelmekte, geleneksel kitapları yavaş yavaş ortadan kalkmaktadır. Örneğin Duran ve Alevli (2014)'nin 8. sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptıkları bir çalışmaya göre öğrencilerin çoğunluğu, genelde bir metni basılı materyalden okumaktan ziyade ekrandan okumayı tercih etmektedir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına sahip olmasının önemi

Okuma, bir insanın akademik ve hayat başarısı için temel esastır (Sukhram ve Hsu, 2012). İnsanlar, kabiliyet, istek, ilgi, tercih, stil, metot, alıştırma yapmak ve kitap okuma alışkanlığı açısından farklılık gösterir. Öğrenmeyi desteklemek için okuma alışkanlığının öğrenciler arasında geliştirilmesi gerektiği tavsiye edilmektedir. Mutluluk, güzel alışkanlıkların geliştirilmesine bağlıdır. Ayrıca, alışkanlıklar insan davranışlarını motive eder. Fakat alışkanlığın öğrenilmeye ihtiyacı vardır (Jadal, 2013). Öğretmen adaylarının etkili bir şekilde öğretimde bulunabilmesi için, öncelikle kendilerinin okumayı ve/veya yazmayı sevmeleri gerekir (Draper, Barksdale-Ladd ve Radencich, 2000). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ve alanlarındaki kabiliyetleri, onların okuma ve yazma hakkındaki görüşlerini ve okuma-yazmayla ilgili uygulamalarını etkilemektedir (Benevides ve Peterson, 2010). Öğretmenlerin okuma alışkanlıkları, sınıftaki pedagojik uygulamaları etkilemektedir (Burgess vd., 2011). Öğrencileri okumaya motive etme ve okumayı ilerletme eğilimlerini sağlama açısından öğretmenler etkileyici olmaktadır (Fletcher vd., 2012).

Öğretmenlerin kendi alanlarıyla ilgili olarak okumaya devam etmelerinin profesyonel olarak kendi işlerine sahip çıktıklarının bir göstergesi olduğu uzun zamandan beri kabul edilen bir görüştür (Fisher, 1958). Topluma yön verecek bireylerin yetiştirilmesi görevini üstlenen eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan öğretmenler, öğrencilerin okumaya karşı geliştirdikleri tutum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğrencilerine örnek olmaları, bireysel ve mesleki yönden kendilerini geliştirmeleri için, öğretmenlerin okuma alışkanlığı kazanmış olmaları beklenmektedir (Sağlam, Suna ve Çengelci, 2008).

Amaç

Gelecekte okul öncesi öğretmeni olacakların kitap okumaya ilişkin görüş, tutum ve alışkanlıklarının belirlenmesi, ailede ve kurumlardaki eğitimde eksikliklerin ve yanlışlıkların giderilmesi açısından bir durum tespiti yapılması nedeniyle önemlidir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulguların; aile ve eğitim-öğretim kurumlarındaki ilgili kişilere çeşitli yönlerden katkı sağlayacağı umulmaktadır. Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığının ne düzeyde olduğunun tespiti ve düşük ise düşük olmasının nedenlerinin bulunması ve kitap okuma alışkanlığının kazandırılması için yapılması gerekenlerin belirlenip uygulanması için ilgililere önerilerde bulunulması açısından da bu araştırma önemlidir. Araştırma ile toplanan veriler özellikle eğitimde kitap okuma alışkanlığı konusunda daha gerçekçi ve tutarlı değerlendirmeler yapılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca; bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde sadece okul öncesi öğretmen adaylarını kapsayan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin görüş ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından belirlenmesidir. Araştırmada bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Okul öncesi eğitim lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının evinde kütüphane olma durumu nedir?
- Okul öncesi eğitim lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının evinde ders kitapları dışındaki kitap sayısı nedir?
- Okul öncesi eğitim lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin durumları nedir?
- Okul öncesi eğitim lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının en son kitap okuma zamanlarına ilişkin durumları nedir?
- Cinsiyetlerine göre, okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları arasında anlamlı fark var mıdır?
- Mezun oldukları liseye göre, okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları arasında anlamlı fark var mıdır?
- Annelerinin/Babalarının çocuk yetiştirmeyle ilgili genel tutumlarına göre, okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları arasında anlamlı fark var mıdır?

- Ekonomik durumlarına göre, okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıkları arasında anlamlı fark var mıdır?

Yöntem

Araştırma modeli ve örneklem

Araştırma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2000, s. 77). İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2000, s. 81). “Öğretmen adaylarının Kişisel Bilgi Formu” ve “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” maddelerine verdikleri cevaplar incelenmiş ve bulgular ışığında sonuçlar tartışılmıştır.

Araştırmanın örneklemini Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği programında öğrenim gören 383 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan öğrencilere “Kişisel Bilgi Formu” ve “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında; öğrencilere ölçekle ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra, kendilerini ifade eden şıkki işaretlemeleri istenmiştir. Kişisel bilgi formunu ve ölçeği eksiksiz yanıtlayan toplam 383 öğrencinin verileri değerlendirmeye alınmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile öğrencilerin; cinsiyetleri, mezun oldukları lise, evinde kütüphane olup-olmadığı, evindeki kitap sayısı, kitap okuma alışkanlığı, anne-babalarının çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumları ve ekonomik durumları hakkında bilgileri toplanmıştır.

Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama aracı Gömleksiz (2004) tarafından geliştirilen “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği”dir. “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” 21’i olumlu, 9’u olumsuz toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li Likert tipindedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .88, KMO değeri .83, Bartlett testi ise 2202,200’dür. Ölçek tek boyutlu bir ölçek olup, öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin özelliklerini ölçmektedir (Gömleksiz, 2004).

Veri toplama araçları 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ikinci dönem sonuna doğru uygulanmıştır. Veri toplama araçlarının uygulanmasında önce kişisel bilgi formu ve ölçek hakkında bilgiler verilmiş ve uygulama yapılmıştır. Öğrenciler tarafından doldurulan kişisel bilgi formu ve ölçek kontrol edildikten sonra, eksik ve hatalı olanlar değerlendirmeye alınmamıştır. Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında SPSS 16 programı yardımıyla değerlendirilmiştir. Frekans, yüzde ve standart sapmalar alınmış, iki grupta karşılaştırmalarda t-testi, ikiden fazla

gruplu karşılaştırmalarda ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Farklılığın anlamlı olduğu durumda, farklılığı yaratan durum Scheffé testi ile belirlenmiş, .05 ve .01 düzeyinde anlamlılık aranmıştır. Araştırmamanın amaçları doğrultusunda elde edilen veriler analiz edilmiş, elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular

Öğrencilerin demografik özelliklerine ait bulgular “Kişisel Bilgiler Formu”nda verilen cevaplardan elde edilmiştir.

Tablo 1

Demografik Verilere Ait Frekans (f) ve Yüzde (%) Değerleri

		f	%
Cinsiyet	Kız	334	87,2
	Erkek	49	12,8
Evde kütüphane	Var	245	64,0
	Yok	138	36,0
Evde ders kitapları dışındaki kitap sayısı	1-50 arası	216	56,4
	50'den fazla	167	43,6
Düzenli olarak kitap okuma alışkanlığı	Var	316	82,5
	Yok	67	17,5
En son kitap okuma zamanı	Şu anda	254	66,3
	Son aylarda	99	25,8
	1 yıl önce	30	7,8

Tablo 1 incelendiğinde; okul öncesi eğitim lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının önemli bir kısmı kızlardan oluştuğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenliği ağırlıklı olarak bayanların tercih ettiği bir alandır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının evinde kütüphane olup-olmadığına bakıldığında; evinde kütüphane bulunmayanların oranı (%36,0) oldukça yüksektir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının evindeki ders kitabı dışındaki kitap sayısına bakıldığında; 1-50 arası kitaba sahip olanların oranı (%56,4) 50'den fazla kitaba sahip olanlardan daha yüksektir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının önemli bir kısmı (%17,5) düzenli olarak kitap okuma alışkanlığına sahip olmadığını ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının önemli bir kısmı (%25,8) en son kitap okuma zamanı olarak son aylarda okuduğunu belirtmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin görüş ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesine yönelik bulgular

Bu bölümde, okul öncesi eğitimi lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumları, cinsiyet, mezun olunan lise, annelerinin-babalarının çocuk yetiştirmeye ilgili genel tutumları ve ekonomik durum değişkenleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Tablo 2

Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlığı Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	SS	\bar{X}	SS	t Testi		
						t	Sd	p
Kitap okuma alışkanlığı	Kız	334	125,2545	18,28761	1,00065	4,827	381	,000*
	Erkek	49	111,0408	24,92569	3,56081			

*p<.001

Tablo 2'de görüldüğü gibi; okul öncesi öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre kitap okuma alışkanlığında, kızların lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

Tablo 3

Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Kitap Okuma Alışkanlığı Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Testi Sonuçları

N, SS ve \bar{X} Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	f	p
Kitap Okuma Alışkanlığı	Düz Lise	65	117,2769	21,92922	G.Arası	5377,422	3	1792,474	4,703	,003*
	And./Fen Lisesi	111	127,8739	16,15725	G. İçi	144444,761	379	381,121		
	Meslek Lisesi	71	125,5070	19,04046	Toplam	149822,183	382			
	And.Öğrt. Lisesi	136	121,6765	21,00684						
	Toplam	383	123,4360	19,80416						

*p<.01

Tablo 4

Öğrencilerin Mezun Oldukları Liseye Göre Kitap Okuma Alışkanlığı İçin Scheffe Testi Sonuçları

Mezun Olunan Lise (i)	Mezun Olunan Lise (j)	Ort.Farkı (i-j)	SHx	p
Düz Lise	Anadolu/Fen Lisesi	-10,59695*	3,04908	,008
	Meslek Lisesi	-8,23012	3,35131	,112
	Anadolu Öğrt. Lisesi	-4,39955	2,94377	,526
Anadolu./Fen Lisesi	Düz Lise	10,59695*	3,04908	,008
	Meslek Lisesi	2,36683	2,96672	,888
	Anadolu Öğrt. Lisesi	6,19740	2,49717	,106

Tablo 3 ve 4'te görüldüğü gibi; okul öncesi öğretmen adaylarının mezun oldukları liseye göre kitap okuma alışkanlığında, Anadolu/Fen Lisesi ve Düz Lise mezunları arasında, Anadolu/Fen Lisesi mezunlarının lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu liselerin diğer liseler ile arasında herhangi bir anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 5

Öğrencilerin Annelerinin Çocuk Yetiştirme İle İlgili Genel Tutumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlığı Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Testi Sonuçları

N, SS ve \bar{X} Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	f	P
Kitap Okuma Alışkanlığı	Otoriter	53	117,8113	23,11098	G.Arası	4778,830	3	1592,943	4,162	,006*
	Koruyucu	198	123,0606	18,97678	G. İçi	145043,353	379	382,700		
	Demokrat	121	127,4380	18,12682	Toplam	149822,183	382			
	İlgisiz	11	113,2727	26,26058						
	Toplam	383	123,4360	19,80416						

*p<.01

Tablo 6

Öğrencilerin Annelerinin Çocuk Yetiştirme İle İlgili Genel Tutumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlığı İçin Scheffe Testi Sonuçları

Annenin Tutumu (i)	Annenin Tutumu (j)	Ort. Farkı (i-j)	SHx	p
Otoriter	Koruyucu	-5,24929	3,02549	,391
	Demokrat	-9,62670*	3,22235	,032
	İlgisiz	4,53859	6,48164	,921
Demokrat	Otoriter	9,62670*	3,22235	,032
	Koruyucu	4,37741	2,25735	,290
	İlgisiz	14,16529	6,16066	,154

Tablo 5 ve 6'da görüldüğü gibi; okul öncesi öğretmeni adaylarının annelerinin çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, otoriter ve demokrat olanlar arasında, demokrat olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur. Koruyucu ve ilgisiz olanlar ile aralarında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin babalarının çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 7

Öğrencilerin Ekonomik Durumuna Göre Kitap Okuma Alışkanlığı Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve ANOVA Testi Sonuçları

N, SS ve \bar{X} Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	N	\bar{X}	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	f	P
Kitap Okuma Alışkanlığı	Düşük	19	123,8947	21,49391	G.Arası	2649,170	2	1324,585	3,420	,034*
	Orta	336	122,6339	19,28033	G. İçi	147173,013	380	387,297		
	Yüksek	28	132,7500	23,03560	Toplam	149822,183	382			
	Toplam	383	123,4360	19,80416						

*p<.05

Tablo 8

Öğrencilerin Ekonomik Durumuna Göre Kitap Okuma Alışkanlığı İçin Scheffe Testi Sonuçları

Ekonomik Durum (i)	Ekonomik Durum (j)	Ort. Farkı (i-j)	SHx	p
Orta	Düşük	-1,26081	4,64077	,964
	Yüksek	-10,11607*	3,87101	,034
Yüksek	Düşük	8,85526	5,84946	,319
	Orta	10,11607*	3,87101	,034

Tablo 7 ve Tablo 8'de görüldüğü gibi; okul öncesi öğretmen adaylarının ekonomik durumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, ekonomik durumu orta olanlar ile yüksek olanlar arasında, yüksek olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur. Ekonomik durumu düşük olanlar ile orta olanların aralarında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yukarıdaki bulguları genel olarak şöyle özetleyebiliriz: Okul öncesi eğitim lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının önemli bir kısmı kızlardan oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi eğitimi lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının; evinde kütüphane bulunmayanların oranının oldukça yüksek, evindeki ders kitabı dışındaki kitap sayısına bakıldığında; 1-50 arası kitaba sahip olanların oranı daha yüksek ve düzenli olarak kitap okuma alışkanlığına sahip olmadığını ifade edenlerin oranının yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının önemli bir kısmı en son kitap okuma zamanı olarak “son aylarda” okuduğunu belirtmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre kitap okuma alışkanlığında, kızların lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Mezun oldukları liseye göre kitap okuma alışkanlığında, Anadolu/Fen Lisesi ve Düz Lise mezunları arasında, Anadolu/Fen Lisesi mezunlarının lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının annelerinin çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, otoriter ve demokrat olanlar arasında, demokrat olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin babalarının çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının ekonomik durumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, ekonomik durumu orta olanlar ile yüksek olanlar arasında, yüksek olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur.

Tartışma

Okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın yapıldığı okul öncesi ve diğer branşlardaki öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmalar, Türkiye’de öğretmen adaylarının kitap okuma yönünden büyük bir yetersizlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Genel gözlemler ve kanaatler de; toplum olarak kitap, gazete, dergi gibi basılı-yazılı eserlerin okunmadığı, okumak

yerine televizyon vb. görsel malzemelerin izlenmesinin tercih edildiği yönündedir. Bu çalışmada okul öncesi eğitimi lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının; evinde kütüphane bulunmayanların oranının oldukça yüksek olduğu bulunmuştur. Çocuğun daha küçük yaşlarda kitap ile ve kitap okuyan birileriyle karşılaşması oldukça önemlidir. Çocuğun ilk öğretmeni en yakınında bulunan anne ve babasıdır, onların davranışlarını gözlemleyerek örnek alır, onların davranışlarını örnek alarak içselleştirir ve kendi kişiliğinin bir parçası haline getirir.

Bu araştırmada; evindeki ders kitabı dışındaki kitap sayısına bakıldığında; 1-50 arası kitaba sahip olanların oranı daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu da evdeki kitap sayısının oldukça az olduğunu ortaya koymaktadır. Okumanın gerek toplumsal gerekse bireysel önemi ve ortak paydası bir gelişmişlik ölçütü olmasıdır. Okuma hem bireysel hem de toplumsal düzeyde bir uygarlık ölçütüdür (Mete, 2012). Her şeyden önce kitap okuma bir kültür işidir (Ungan, 2008). Türkiye'de okuma kültürünün gelişmiş ülke ortalamalarının oldukça altında olduğu bilinmektedir (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008). Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, insani kalkınmışlık ölçütleri endeksine göre karşılaştırdığında Türkiye'nin önemli derecede ayrıştığı görülmektedir. Bunlardan bir tanesi de tükettiği kâğıt miktarı özelde de okunan kitap sayısıdır (Ortaş, ty). Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Raporuna göre, Türkiye, Malezya, Libya, Ermenistan gibi ülkelerin de bulunduğu 173 ülke arasından okumada 86. sırada bulunmaktadır. Bir yılda basılan kitap sayısına göre; İsrail'de 1169 kişiye bir kitap, Almanya'da 1022 kişiye bir kitap, Japonya'da 600 kişiye bir kitap ve Türkiye'de 10.600 kişiye bir kitap düşmektedir (MEB, 2007, s. 4). Dünyada ders kitapları hariç, bir yılda basılan kitap sayısına bakıldığında, Amerika'da 72.000, Almanya'da 65.000, İngiltere'de 48.000, Brezilya'da 13.000, Türkiye'de 6.031 kitap basıldığı görülmektedir (MEB, 2007, s. 4).

Çağdaş toplum üyesi bireylerde okumanın ihtiyaçlar içinde bulunması gerektiği düşünülmektedir (Mete, 2012). Çağdaş bir toplumda gelişmişliğin ölçütlerinden biri olarak kabul edilen ve belirlenen bir devlet politikası temelinde üzerinde önemle durulan okuryazarlık ve okuma alışkanlığı kavramlarının içeriklerinin ayrıntısı ile ortaya konması, ülkemizde kendini ağırlıkla duyumsatan bu önemli sorunun çözümü için zorunlu bir ön koşuldur (Yılmaz, 1989). Bin Norveçliden 558'i, bin Japondan 557'si, bin Finliden 445'i, bin İsveçliden 430'i, bin Arjantinliden 62'si, bin Türkten 61'i, bin Çinliden 36'sı, bin Ukraynalıdan 3'ü gazete okumaktadır (MEB, 2007, s. 4).

Bu araştırmada; düzenli olarak kitap okuma alışkanlığına sahip olmadığını ifade edenlerin oranının yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının önemli bir kısmı en son kitap okuma zamanı olarak son aylarda okuduğunu belirtmiştir.

Pek çok öğretmen adayı okumaya hevesli değildir ve bu durum öğrencilerine geçmektedir-yansımaktadır (Applegate ve Applegate, 2004). Kitap okumanın en çok öne çıkarıldığı yerler üniversiteler olarak görülmektedir. Buna rağmen her türlü mesleki yeterliliğin öğretildiği, sürekli araştırma-geliştirme faaliyetlerinin olması gereken ve güncel bilgiye mutlak surette ulaşmak zorunda olan üniversitelerimizde yapılan çeşitli araştırmalarda kitap okuma alışkanlığına ilişkin olumsuz sonuçlar elde edilmiştir (Arslan, Çelik ve Çelik, 2009). Arı ve Demir (2013)'in yaptıkları çalışmanın sonuçlarına göre; kitap okuma oranının ve kültürünün en üst seviyelerde olması gereken üniversite öğrencilerinin, özellikle meslek yaşamındaki hamuru çocuklar olan

öğretmen adaylarının kitap okuma kültür ve seviyelerinin olması gereken düzeyde değildir. Odabaş, Odabaş ve Polat (2008)'a göre de öğrenciler yeterli okuma alışkanlığına sahip değildirler. Yılmaz, Köse ve Korkut (2009)'un yaptıkları araştırmaya göre öğretmen adayı üniversite öğrencileri zayıf okuma alışkanlığına sahiptirler. Okul öncesi öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine göre kitap okuma alışkanlığında, kızların lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Arslan'ın (2013), amacı Türkiye'de yayınlanan makalelerden hareketle okuma becerisinde cinsiyetler arasında çeşitli farklılıkların olup olmadığını, sebepleriyle birlikte belirlemek olan bir çalışmada; okuma becerisiyle ilgili toplam 54 çalışmanın 36'sında (%69,2) bayanlar, 2'sinde (%3,8) erkekler lehine sonuçların olduğu, 14 (%26,9) çalışmada ise cinsiyetler arasında bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının mezun oldukları liseye göre kitap okuma alışkanlığında, Anadolu/Fen Lisesi ve Düz Lise mezunları arasında, Anadolu/Fen Lisesi mezunlarının lehine anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Bu sonuç; Anadolu ve Fen liselerinde okuyan öğrencilerin daha yüksek akademik becerilere sahip öğrenciler arasından seçilmesiyle açıklanabilir. Öğrencilerin başarılarına göre sıralanıp seçildiği sınavlarda okuma, okuduğunu anlama ve analiz etme gibi sorulara oldukça fazla yer verilmekte, çok fazla kitap okuyan öğrencilerin bu sınavlarda daha başarılı oldukları vurgulanmaktadır. Okul öncesi öğretmen adaylarının annelerinin çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, otoriter ve demokrat olanlar arasında, demokrat olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur. Kitap okuma alışkanlığı zorla ya da zorlamayla kazandırılabilir bir alışkanlık değildir. Daha küçük yaşlardan itibaren model olunup, teşvik edilmeye ve çocuğa demokratik tutum sergileyerek kazandırılabilir. Öğrencilerin babalarının çocuk yetiştirme ile ilgili genel tutumlarına göre kitap okuma alışkanlığında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Okul öncesi öğretmeni adaylarının ekonomik durumlarına göre kitap okuma alışkanlığında, ekonomik durumu orta olanlar ile yüksek olanlar arasında, yüksek olanların lehine anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu sonuç; çocuğun küçük yaşlarda kitap ile tanıştırılması, ona kitap alma yönünden ekonomik olanaklar sağlanmasının vb. neden olduğunu düşündürmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak aşağıdaki çözüm önerileri geliştirilmiştir:

- Toplum olarak kitap okuma konusunda yarıştığımız ya da yer almak istediğimiz diğer ülke ve topluluk devletlerden oldukça geride olduğumuz bir realitedir. Bu çerçevede; genelde toplumun her kesiminin neden kitap okumadığının ve okuma kültürünün oluşmamasının sebepleri araştırılmalıdır. Tüm toplumda okuma kültürünü geliştirmeye yönelik işlevsel projeler üretilmelidir.
- Üniversiteye gelene kadar okul öncesi eğitimi de katarsak ortalama 13 yıl eğitim-öğretim gören bireylerde okuma sevgisinin oluşturulamayışının nedenleri, eğitim sistemi, ölçme ve değerlendirme sistemi vs. yönlerden sorgulanmalıdır.
- Yükseköğretimde yer alan tüm öğrencilerde, özellikle okuma alışkanlığı kazanmamış öğrencilerde bu alışkanlığın nasıl kazandırılacağı konusunda eylem planları yapılmalı ve uygulanmalıdır. Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığı edinmeleri ve bu alışkanlığı sürdürebilmeleri için ilgi alanlarına uygun kaynaklara rahat ulaşmaları

sağlanmalıdır. Bu amaçla üniversite kütüphanelerinin yanı sıra fakülte ve bölüm kütüphaneleri oluşturulmalı ve zenginleştirilmelidir.

- Çocuğun ilk öğretmeni olan anne ve babalar çocukta okuma kültürünün oluşmasında oldukça önemli rol modelleridir. Anne ve babalara evlerinde kütüphane oluşturma fikri verilmeli ve bunun çocuğa da daha ilk yıllardan itibaren mutlaka aşılması gerektiği antatılmalıdır. Ayrıca; çocuklarının daha küçük yaşlarda iken kitap okuma ve düzenli kitap okuma alışkanlığına sahip olmasının önemi kavratılmalıdır.
- Okul öncesinden yükseköğretime kadar; öğrencilerin okul kütüphanelerinden kitap, dergi ve gazete temin etme oranı çeşitli uygulamalarla teşvik edilerek artırılmalıdır.
- Bireyler (öğrenciler) tek tek eğitime yoluyla toplumu şekillendiren öğretmenlerin kitap okuma konusunda öğrencilere model olduğu fikri öğretmen adaylarına aşılmalıdır. Çocuğa ve aileye en kolay ulaşabilecek olanlar öğretmenlerdir. Dolayısıyla, öğretmen adaylarına öğretmen olduklarında; anne-babanın çocuğun evde kitap okuması için neleri nasıl yapabilecekleri, çocuklarının istediği kitabı alması konusunda bütçe ayırmasının önemi, kitap alma ve kitap okumanın öncelikli bir ihtiyaç olduğu, teknolojinin bağımlılık yarattığı, günümüzde çocuğun boş zamanlarını okuyarak değerlendirmesinin önemi, evde kitaplık olmasının ve kitaplıkta çocuğun kendi seçtiği ve de okuduğu kitapların bulunması gerektiği anlatılmalıdır.
- Annelere çocuk yetiştirmeyle ilgili genel tutumları koruyucu tutum olduğunda ortaya çıkabilecek sorunlar konusunda bilgi verilmeli, demokratik ve destekleyici tutumun uygulanması konusunda anlayış kazanmaları sağlanmalıdır.
- Üniversite öğrencilerinin okuma becerilerinin geliştirilmesi için “Etkili ve Hızlı Okuma” dersi daha birinci sınıfta olmalıdır. Ayrıca öğretmen adaylarının okuma beceri ve alışkanlıklarını geliştirmek amacıyla (sadece okumaya odaklı) seçmeli dersler konulabilir.
- Üniversite veya fakülteler bünyesinde öğretmen adaylarının okuma ilgilerini ve alışkanlıklarının arttırılabilmesi ve okumanın öneminin anlaşılmasının sağlanması için “Okuma Günleri”, “Kitap Fuarı Günleri”, “Yazarlarla Söyleşi”, “Okuma Yarışmaları”, “Kültür ve Bilgi Yarışmaları” vb. etkinlikler düzenlenebilir.
- Üniversitelerde kitap okumanın gerekli olduğu bilinci geliştirilmek amacıyla alanda uzman kişiler tarafından seminerler düzenlenebilir. Kitap okuma alışkanlığına sahip olmayan öğretmen adayları için bu alışkanlığın onlara nasıl kazandırılabileceği konusunda öğretim üye ve görevlilerine hizmet içi eğitim verilebilir.

Kaynaklar

- Akyol, H. (2006). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Akyol, H. (2007). "Okuma", (Ed. A. Kırkkılıç ve H. Akyol), *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akyol, H. (2007a). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi* (Yeni programa uygun 6. Baskı), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Applegate, A. J. & Applegate, M. D. (2004). The Peter Effect: Reading habits and attitudes of preservice teachers. *The Reading Teacher*, 57(6), 554-563.
- Argan, M. T., Argan, M. & Kurulgan, M. (2008). Kitaplara ilişkin biçimsel özelliklerin okuyucu tutumları üzerine etkisi. *Bilgi Dünyası*, 9(1), 179-206.
- Arı, E. & Demir, M.K. (2013). İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arslan, A. (2013). Okuma becerisi ile ilgili makalelerde cinsiyet değişkeni. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 251-265.
- Arslan, Y., Çelik, Z. & Çelik, E. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
- Benevides, T. & Peterson, S. S. (2010). Literacy attitudes, habits and achievements of future teachers. *Journal of Education for Teaching: International Research and Pedagogy*, 36(3), 291-302.
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Zeitschrift für die Welt der Türken, Journal of World of Turks, ZfWT*, 2(1), 411-428.
- Burgess, S. R., Sargent, S., Smith, M., Hill, N. & Morrison, S. (2011). Teachers' leisure reading habits and knowledge of children's books: do they relate to the teaching practices of elementary school teachers? *Reading Improvement*, 48(2), 88-102.
- Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. (Ekli 3. Baskı) İstanbul: Alfa.
- Çiççi, M. (2006). Eleştirel okuma. *Belleten*, 1, 55-80.
- Demirel, Ö. & Şahinel, M. (2006). *Türkçe öğretimi* (7. Baskı), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Draper, M. C., Barksdale-Ladd, M. A. & Radencich, M. C. (2000). Reading and writing habits of preservice teachers. *Reading Horizons*, 40, 185-204.
- Duran, E. & Alevli, O. (2014). Öğrenci görüşleri: dijital metin mi basılı metin mi? *International Journal of Language Academy*, 2, 110-126.
- Elder, L. & Paul, R. (2010). Reading, writing, thinking, education in a competitive and globalizing World, Michael F. Shaughnessy (Ed.), *Reading in 2010: A comprehensive review of a changing field*. New York: Nova Science Publishers, Inc.
- Fisher, H. (1958). Teachers reading habits-a sign of professional interest. *Journal of Educational Sociology*, 32(3), 127-132. <http://www.jstor.org/stable/2264712?origin=JSTOR-pdf> adresinden 23.11.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Fletcher, J., Grimley, M., Greenwood, J. & Parkhill, F. (2012). Motivating and improving attitudes to reading in the final years of primary schooling in five New Zealand schools. *Literacy*, 46(1), 3-16.
- Gömleksiz, M. N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 185-195.
- Ivanov, R. D. (2009). Reading at risk: A survey of literary reading in America, D. R. Thompson and L. E. Bushnell (Ed.), *Reading: learning, writing, and disorders*. New York: Nova Science Publishers, Inc.

- Jadal, M. M. (2013). Study of the reading habits of the b.ed.students. *Indian Streams Research Journal*, 3(1), www.isrj.net adresinden 23.02.2014 tarihinde edinilmiştir.
- Karaman, M. K. (2010). Öğretmen adaylarının tv ve internet teknolojilerini kullanma amaç ve beklentilerinin medya okuryazarlığı bağlamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 51-62.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. & Sever, S. (ty). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Keskinkılıç, K. & Keskinkılıç, S. (2007). *Türkçe ve ilk okuma yazma öğretimi* (3.baskı), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kuş, Z. & Türkyılmaz, M. (2010). Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmeni adaylarının okuma durumları: İlgi, alışkanlık ve okuma stratejilerini kullanım düzeyleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(1), 11-32.
- MEB. (2007). *Öğrencilerin okuma düzeyleri*. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). Ankara.
- MEB. (2012). *Ortaokul ve imam-hatip ortaokulu okuma becerileri dersi öğretim programı*. Ankara.
- Mete, G. (2012). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir araştırma (Malatya ili örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43-66.
- Odabaş, H., Odabaş, Z. Y. & Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Ong, W. J. (2002). *Orality and literacy: The technologizing of the word*. Routledge.
- Ortaş, İ. (ty). Kitap okuru bir toplum muyuz-1? http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/ibrahim_ortas_kitap_okuru_pdf adresinden 10.12.2013 tarihinde edinilmiştir.
- Özbay, M., Bağcı, H. & Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117-136.
- Sağlam, M., Suna, Ç. & Çengelci, T. (2008). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin görüş ve önerileri. *Milli Eğitim*, 178, 8-23.
- Saracaloğlu, A. S. & Aslantürk, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 155-176.
- Sukhram, D. P. & Hsu, A. (2012). Developing reading partnerships between parents and children: a reflection on the reading together program. *Early Childhood Education Journal*, 40, 115-121.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(3), 2353-2366.
- Ungan, S. (2008). Okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 218-228.
- Ülper, H. & Çeliktürk, Z. (2013). Öğretmen adaylarının okuma motivasyonlarının değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 1033-1057.
- Wiener, H. S. (1996). *Any child can read better: developing your child's reading skills outside the classroom*. Cary, NC, USA: Oxford University Press.
- Yılmaz, B. (1989). Okuryazarlık ve okuma alışkanlığı üzerine. *Türk Kütüphaneciliği*, 3(1), 48-53.
- Yılmaz, B. (2002). Bilgi toplum ilişkisi ve Türkiye. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 101-114.

- Yılmaz, B., Köse, E. & Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 22-51.
- Yılmaz, M. (2009). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı üzerine bir inceleme (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Örneği). *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(37), 144-167.
- Yılmaz, M. & Benli, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 281-291.